

HENRYK JAGODA

STOWARZYSZENIE JAKO FORMA BRANŻOWEGO ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW*

WSTĘP

Artykuł przedstawia fragment wyników badań prowadzonych w ramach projektu badawczego N N115 043535 *Organizacja i funkcjonowanie zrzeszeń przedsiębiorstw*. Poświęcono go omówieniu i prezentacji wyników badań branżowych zrzeszeń przedsiębiorstw działających współcześnie w Polsce na podstawie formuły prawnej stowarzyszenia regulowanej przepisami ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku (wraz z późniejszymi zmianami) Prawo o stowarzyszeniach.

W ramach projektu badano 17 zrzeszeń przedsiębiorstw o różnych formach prawnych, w tym: 7 stowarzyszeń, 4 związki pracodawców oraz 6 izb gospodarczych z następujących branż i gałęzi: kamieniarstwo, przemysł tłuszczowy, przemysł drzewny, przemysł precyzyjny, przemysł elektrotechniczny, przemysł materiałów budowlanych, przemysł chemiczny, przemysł farmaceutyczny, przemysł rozlewniczy, górnictwo, przemysł spożywczy, przemysł lekki.

W artykule przedstawiono pojęcie i istotę zrzeszeń przedsiębiorstw, wykorzystywanie formy stowarzyszenia dla branżowego zrzeszania się przedsiębiorstw w różnych aspektach, wyniki badań empirycznych 7 zrzeszeń przedsiębiorstw działających jako stowarzyszenia.

POJĘCIE, ISTOTA I FUNKCJE ZRZESZEŃ PRZEDSIĘBIORSTW

Wśród rozmaitych układów współdziałania przedsiębiorstw dominują układy o charakterze branżowym (poziomym) obejmujące przedsiębiorstwa tej samej

---

* Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2008–2010 jako projekt badawczy N N115 043535 *Organizacja i funkcjonowanie zrzeszeń przedsiębiorstw*.

branży, realizujące tę samą fazę procesu produkcyjnego, usługowego czy cyklu gospodarczego; można generalnie stwierdzić takie same lub podobne cechy z uwagi na przedmiot działalności, wykorzystywane zasoby, rynki zaopatrzenia i realizacji itp., a także relacje z szeroko pojętym otoczeniem instytucjonalnym.

Podobieństwo we wszystkich właściwie obszarach działalności przedsiębiorstw stwarza w tego rodzaju układach potencjalnie największe możliwości współdziałania o różnorodnym charakterze. Może ono dotyczyć wybranych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstw jak np. poszczególnych funkcji organicznych czy ich fragmentów i przybierać w tego typu przypadkach formę różnego rodzaju wspólnych przedsięwzięć o charakterze jednostkowych czy długookresowych porozumień o współpracy. Mogą one np. dotyczyć działań marketingowych, badań i rozwoju, działalności szkoleniowej i socjalnej itp. Niekiedy dochodzi do tworzenia wspólnych przedsięwzięć branżowych przybierających formę konsorcjum.

Branżowe współdziałanie przedsiębiorstw może mieć także wymiar szeroki, bardziej ogólny obejmując jednocześnie różnorakie obszary czy funkcje przedsiębiorstw co bezpośrednio wiąże się z problematyką zrzeszeń przedsiębiorstw.

Termin zrzeszenie używany jest w literaturze przedmiotu w odniesieniu do **zgrupowania przedsiębiorstw tej samej branży, wspierającego wspólne interesy gospodarcze członków, w szczególności wobec otoczenia, w tym organów rządowych i ustawodawczych a także innych branż czy gałęzi**¹.

Zrzeszenia są zatem rodzajem wspólnoty interesów, tj. zorganizowane na dłuższy czas, z reguły dobrowolnego związku grup gospodarczych albo społecznych w celu artykułowania na zewnątrz wspólnych interesów, pośredniego lub bezpośredniego wpływania na procesy decyzyjne dotyczące członków wspólnoty jak i w celu koordynowania i jednoczenia interesów jednostkowych uczestników wspólnoty.

Typowymi funkcjami (obszarami aktywności) zrzeszeń są:

- nakierowane na zewnątrz: reprezentowanie w różnych formach i przy wykorzystaniu różnych metod i środków interesów branży (subbranży) wobec otoczenia tak instytucjonalnego jak gospodarczego, a więc organów władzy samorządowej i państwowej, w tym regulacyjnej (ustawodawca), dostawców, odbiorców i innych podmiotów gospodarczych, współdziałanie z branżowymi organizacjami pracodawców, szeroko pojęta działalność z zakresu *public relations*,

---

² Zob. J. Loeffelholz, *Unternehmensformen und Unternehmenszusammenschlüsse*; Gabler Verlag, Wiesbaden 1973, s. 41–42; H. Jagoda, *Państwowa regulacja integracji przedsiębiorstw w polskiej gospodarce*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1990, s. 70–71; A. Graf, *Erfolg von wirtschaftsverbaenden am Beispiel der Schweiz*, Deutscher Universitäts Verlag, Wiesbaden 2007, s. 7.

- nakierowane do wewnątrz: teoretycznie dotyczące każdego z możliwych funkcji, obszarów działania i zasobów zrzeszonych przedsiębiorstw. Najczęściej działania w tym obszarze aktywności dotyczą wspólnie podejmowanej działalności badawczo-rozwojowej, wymiany informacji techniczno-technologicznych, wymiany informacji ekonomicznych, poradnictwa, działalności w obszarze rozwoju zasobów ludzkich (szkolenia), koordynacji działań marketingowych (wydawnictwa, wystawy, targi) itp.

STOWARZYSZENIE JAKO FORMA ZRZESZANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW W II RZECZYPOSPOLITEJ

Branżowe zrzeszenia przedsiębiorstw w II RP² oparte były w sensie prawnym na formule stowarzyszenia. Powstawały one w burzliwy sposób praktycznie od momentu odzyskania niepodległości, najpierw opierając się na regulacjach państw zaborczych, od 1924 roku na jednolitym dla całej Polski Prawie o stowarzyszeniach. Istotny z punktu widzenia dalszej analizy jest fakt, iż prawo to umożliwiało członkostwo w stowarzyszeniach poszczególnych przedsiębiorstw, a nie konkretnych osób, sprawujących w nich funkcje kierownicze. Występujące w praktyce zróżnicowanie statusu przedsiębiorstw członków zrzeszenia (członkowie wspierający, korespondenci, honorowi) było następstwem wewnętrznych regulacji poszczególnych stowarzyszeń branżowych.

Stowarzyszenia branżowe miały różny zasięg terytorialny; w zależności od branży istniały stowarzyszenia ogólnokrajowe, regionalne stowarzyszenia branżowe zrzeszone w ogólnokrajowym związku stowarzyszeń czy autonomiczne stowarzyszenia regionalne. Ich podstawowe funkcje wynikały z podobieństwa branżowego i sprowadzały się do reprezentacji i ochrony interesów branży wobec otoczenia, w tym wobec różnego rodzaju podmiotów otoczenia instytucjonalnego. Spełnianie tych funkcji wymagało realizacji takich zadań jak np.: tworzenie różnorodnych płaszczyzn uzgadniania interesów, prowadzenie badań w obszarach mających wpływ na rozwój branży, prowadzenie statystyk branżowych, wydawanie czasopism i biuletynów, współpraca z organizacjami międzynarodowymi itd.

W sensie prawnym istotną zmianą dla powoływania zrzeszeń branżowych była nowela Prawa przemysłowego z 1934 roku, która wyłączała zrzeszanie się przedsiębiorstw z obszaru Prawa o stowarzyszeniach i jako jedy-

---

³ B. Bińczak, *Zrzeszenia przemysłowe w Polsce przedwojennej*, „Rzeczpospolita” 1985, nr 52, dodatek: „Reforma gospodarcza”, s. 4.

na formę wskazywała zrzeszenia przemysłowe oraz związki takich zrzeszeń. Poza wprowadzeniem kategorii zrzeszeń przymusowych nie zmieniło to jednak istoty i celów branżowego zrzeszania się przedsiębiorstw, w szczególności dobrowolności tworzenia i autonomii w zakresie stanowienia i zmiany celów, funkcji, zadań itp., zaś ich formuła prawno-organizacyjna nie odbiegała w istocie od stowarzyszeń.

STOWARZYSZENIE JAKO FORMA ZRZESZANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW W KRAJACH ROZWINIĘTEJ GOSPODARKI RYNKOWEJ

Branżowe zrzeszenia przedsiębiorstw oparte są w Europie kontynentalnej (i nie tylko) przede wszystkim na formule prawnej stowarzyszenia stanowiąc element swego rodzaju triady grupowania przedsiębiorstw. Obejmuje ona klarowny co do kryteriów tworzenia i celów działalności układ organizacji grupowania przedsiębiorstw, w którym:

- izby gospodarcze oparte na terytorialnym kryterium grupowania i obligatoryjnej przynależności są jednocześnie organizacjami samorządu gospodarczego realizującymi zadania zlecone przez państwo i artykułującymi interesy podmiotów gospodarczych wyznaczone przez ich lokalizację, nie zaś (lub nie głównie) przez podobieństwo branżowe; tworzenie i działalność izb oparte są na specyficznych, właściwych dla prawa publicznego regulacjach prawnych;
- organizacje (związki) pracodawców działające bądź to na podstawie specyficznych regulacji prawnych lub w formie prawnej stowarzyszenia, tworzone przede wszystkim na kryterium branżowym będącym formą reprezentacji interesów przedsiębiorców wobec pracobiorców, w szczególności ich reprezentacji w postaci związków zawodowych;
- branżowe zrzeszenia przedsiębiorstw wykorzystujące z reguły formę prawną stowarzyszenia, tworzone w celu artykulacji i reprezentowania innych niż w relacjach z pracobiorcami interesów podmiotów branży oraz współpracy i współdziałania wewnątrz branży.

Forma stowarzyszenia jest też powszechnie stosowana do tworzenia i funkcjonowania branżowych zrzeszeń przedsiębiorstw w krajach, gdzie nie ma obligatoryjności tworzenia i funkcjonowania izb gospodarczych (tzw. anglosaksoński model izb), przy czym granice pomiędzy izbami a zrzeszeniami bywają w tych krajach nieostre.

W każdym przypadku istotną cechą zrzeszeń opartych na formule stowarzyszenia jest to, że ich członkami są przedsiębiorstwa, nie zaś osoby fizyczne.

Przyjmując za bazę odniesienia kraje niemieckiego obszaru językowego stwierdzić można, że zrzeszenia obejmują przedsiębiorstwa w zasadzie wszystkich branż a przynależność do nich – w zależności od branży – waha się w przedziale 70–100% przedsiębiorstw. W branżach o dużej liczbie podmiotów i wysokim stopniu zróżnicowania produktowego i/albo usługowego występuje więcej zrzeszeń o charakterze grup producenckich, integrujących się następnie w związki branżowe. Charakterystyczne jest także z uwagi na federalny charakter tych państw pionowe grupowanie zrzeszeń branżowych na poziomie jednostek terytorialnych (land, kanton) i poziomie krajowym.

PRAWNE PODSTAWY TWORZENIA STOWARZYSZEŃ W POLSCE I ICH KONSEKWENCJE W OBSZARZE BRANŻOWEGO ZRZESZANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW

Prawną regulację tworzenia i funkcjonowania stowarzyszeń w Polsce stanowią przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku (wraz z późniejszymi zmianami) **Prawo o stowarzyszeniach**. Dla wykorzystania instytucji stowarzyszenia dla zrzeszania się przedsiębiorstw zasadnicze znaczenie mają następujące przepisy ustawy:

- Art. 2.1. Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych.
- Art. 2.2. Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności.
- Art. 2.3. Stowarzyszenie opiera swoją działalność na pracy społecznej członków; do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników.
- Art. 3.1. Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych.
- Art. 10.3. Osoba prawna może być jedynie wspierającym członkiem stowarzyszenia.

Stowarzyszanie się podmiotów branży z przyczyn i w celach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej na podstawie przywołanych przepisów niewątpliwie wyczerpuje przyjęte wcześniej rozumienie zrzeszenia przedsiębiorstw. Stowarzyszenia w podobnej do polskiej formule prawnej są – jak wspomniano wcześniej – podstawową, a w wielu krajach, wyłączną formą prawno-organizacyjną tworzenia i funkcjonowania zrzeszeń branżowych.

Polskie Prawo o stowarzyszeniach ma jednakowoż z punktu widzenia możliwości zrzeszania się przedsiębiorstw jedną podstawową wadę.

Idzie tu o zapis art. 10 ust. 3 ustawy stwierdzający, iż osoba prawna może być jedynie członkiem wspierającym stowarzyszenia. Wyłączenie możliwości tworzenia stowarzyszeń i/albo uczestnictwa w nich na równych prawach przez przedsiębiorstwa prowadzone w formie osób prawnych – odbiegające od rozwiązań stosowanych w innych krajach – z przyczyn o których bardziej szczegółowo w dalszej części artykułu – podlegać musi krytyce.

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ I GŁÓWNE WYNIKI BADAŃ

Przedstawione niżej wyniki i spostrzeżenia są oparte na fragmencie badań dotyczących organizacji i funkcjonowania zrzeszeń przedsiębiorstw w Polsce prowadzonych w latach 2008–2010 w ramach projektu badawczego N N115 043535. W próbie badawczej obejmującej łącznie 17 zrzeszeń o różnych formach prawnych (stowarzyszenie, izba gospodarcza, związek pracodawców) znalazło się 7 zrzeszeń opartych na formule prawnej stowarzyszenia. Charakterystykę badanych zrzeszeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Branżowe zrzeszenia przedsiębiorstw w formie stowarzyszenia

SYMBOL	BRANŻA (SUBBRANŻA)	ZASIĘG TERYTORIALNY	LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW MAŁE/SREDNIE/DUŻE
A	kamieniarstwo	regionalny	23/0/0
B	przemysł precyzyjny	ogólnopolski	20/2/0
C	ceramika budowlana	ponadregionalny	93/0/0
D	przemysł drzewny	ogólnopolski	24/0/0
E	elektrotechnika	ponadregionalny	37/2/1
F	przemysł drzewny	ogólnopolski	5/1/15
G	przemysł tłuszczowy	ogólnopolski	0/0/4

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki badań dotyczące układu podmiotowego badanych zrzeszeń ujętych w tabeli 1 pozwalają na sformułowanie dwóch podstawowych konstatacji.

Po pierwsze, widać wyraźnie, że zrzeszanie się w formie stowarzyszenia dotyczy przede wszystkim przedsiębiorstw małych: na 227 zrzeszonych przedsiębiorstw aż 202 to przedsiębiorstwa małe (89%). Jest to charakterystyczne dla polskiego modelu zrzeszania się przedsiębiorstw, gdzie z uwagi na wspo-

mniane wcześniej ograniczenia wynikające z regulacji Prawa o stowarzyszeniach przedsiębiorstwa duże wybierają dla zrzeszania się formę branżowego związku pracodawców i/albo branżowej izby gospodarczej.

W badanej próbie zrzeszeń opartych na formule prawnej stowarzyszenia znalazły się jednakowoż dwa specyficzne przypadki (F i G w tabeli 1). W obu dominującą pozycję (wyłączność) w układzie podmiotowym mają przedsiębiorstwa duże. Z prawnego punktu widzenia nie są to jednak stowarzyszenia przedsiębiorstw ale stowarzyszenia ich naczelnej kadry kierowniczej, zaś przedsiębiorstwa mają charakter jedynie członków wspierających. Rodzi to oczywiście niekiedy konsekwencje dla sprawnego działania zrzeszeń (ich istota sprowadza się przecież do grupowania przedsiębiorstw), zauważalne szczególnie w przypadku istotnych zmian kadrowych w zarządach przedsiębiorstw. Z równie oczywistych powodów w nazwach tych zrzeszeń i kontaktach z otoczeniem nie eksponuje się faktu, iż są one w istocie stowarzyszeniami kadry kierowniczej, stosując najczęściej określenie „stowarzyszenie producentów” (dotyczy to także innych nieobjętych próbą badawczą przypadków).

Ogólnie rzecz biorąc kształt polskiego prawa stowarzyszeniowego wpływa na podmiotowy aspekt branżowego zrzeszania się przedsiębiorstw negatywnie.

Ogranicza ono (gdy idzie nie tylko o literę ale i ducha przepisu) możliwość wykorzystania formy stowarzyszenia do zrzeszania się wyłącznie (wyjątki nie czynią reguły) przedsiębiorstw prowadzonych w formie indywidualnej działalności gospodarczej (przedsiębiorstwo jednego właściciela) i spółek osobowych. W przypadku tych przedsiębiorstw mamy bowiem do czynienia z tożsamością prawną właściciela(i) i przedsiębiorstwa. Powoduje to, że forma stowarzyszenia jest wykorzystywana do zrzeszania się głównie przez małe przedsiębiorstwa, co niezależnie od deklarowanego zasięgu terytorialnego w żadnym bądź jedynie nikłym stopniu pozwala je traktować jako reprezentantów branży. Nie tworzą też one większych asocjacji (z innymi stowarzyszeniami czy też zrzeszeniami prowadzonymi w formie izb gospodarczych czy związków pracodawców), co mogłoby pozytywnie sprzyjać ich reprezentatywności. Fakt ten znajduje odzwierciedlenie w obszarach realizowanych zadań i funkcji o czym poniżej.

Jednocześnie większe przedsiębiorstwa (najczęściej osoby prawne) nie wykazują zainteresowania współstowarzyszeniem się na prawach członka wspierającego.

Badania wykazują, że przedstawiony stan rzeczy prowadzi w szeregu przypadkach – z uwagi na korelację wielkości przedsiębiorstw i form prawnych ich prowadzenia – do wyraźnego organizacyjnego podziału branż na sektor przedsiębiorstw małych i dużych, zaprzeczając tym samym jednej z podstawowych idei branżowego zrzeszania się: jedno i/albo wielopoziomowego integrowania ogółu podmiotów branży.

Istota branżowego zrzeszenia przedsiębiorstw wyraża się, jak podkreślono wyżej, w dobrowolności uczestnictwa oraz w jego celach, i dalej realizowanych z myślą o tych ostatnich działaniach i funkcjach.

Biorąc pod uwagę liczbę wskazań w badanej próbie zrzeszeń opartych na formule stowarzyszenia („ranking częstości”) stwierdzono występowanie następujących działań i funkcji (nazwy ujednolicone przez autora; kolejność wg malejącej liczby wskazań):

- integrowanie środowiska branży poprzez organizowanie cyklicznych spotkań właścicieli i przedstawicieli przedsiębiorstw;
- działalność marketingowa (opracowywanie materiałów promocyjnych, organizacja uczestnictwa członków w targach i wystawach, *public relations*);
- reprezentowanie i obrona interesów członków wobec organów administracji rządowej i samorządowej;
- uczestniczenie w procesie przygotowywania aktów prawnych dotyczących branży (inicjatywy, konsultacje, opiniowanie, lobbying);
- działalność informacyjna (prowadzenie branżowych baz informacyjnych, w tym baz nierzetelnych kontrahentów, informacja cenowa, portale branżowe, seminaria tematyczne);
- doradztwo techniczne i szkolenia;
- informacja handlowa (zbieranie ofert, informacja o przetargach).

Kolejność („ranking ważności”) uwzględniająca deklarowaną w badaniach ważność realizowanych działań i funkcji zrzeszeń w skali 1–10 (wartości uśrednione) przedstawia się następująco:

- integrowanie środowiska branży poprzez organizowanie cyklicznych spotkań właścicieli i przedstawicieli przedsiębiorstw;
- reprezentowanie i obrona interesów członków wobec organów administracji rządowej i samorządowej;
- uczestniczenie w procesie przygotowywania aktów prawnych dotyczących branży (inicjatywy, konsultacje, opiniowanie, lobbying);
- działalność marketingowa (opracowywanie materiałów promocyjnych, organizacja uczestnictwa członków w targach i wystawach, *public relations*);
- doradztwo techniczne i szkolenia;
- informacja handlowa (zbieranie ofert, informacja o przetargach);
- działalność informacyjna na temat branży (prowadzenie branżowych baz informacyjnych, portali branżowych, seminariów tematycznych).

Podstawowe obszary działania zidentyfikowane w zrzeszeniach opartych na formule stowarzyszenia mają typowy „zrzeszeniowy” charakter, jeśli porównać je do funkcji zrzeszeń w innych krajach, jak i – co stwierdzono w badaniach polskich – bazujących na innych niż stowarzyszenie konstrukcjach prawnych (izba gospodarcza, związek pracodawców). Zauważalna jest jednak

w tym obszarze pewna specyfika zrzeszeń-stowarzyszeń wynikająca przede wszystkim z tego, że dominuje w nich bardzo wyraźne grupowanie małych przedsiębiorstw.

Po pierwsze w zestawach realizowanych działań jedynie w dwóch przypadkach (F i G) stwierdzono występowanie i pierwszorzędną ważność istotnej i typowej dla zrzeszeń w gospodarce rynkowej funkcji jaką jest uczestniczenie w procesie przygotowywania aktów prawnych dotyczących branży (inicjatywy, konsultacje, opiniowanie, lobbing). Funkcja ta w całej próbie badawczej (17 zrzeszeń) była najczęściej wskazywana i lokowana na 4 miejscu (pośród 7 funkcji) gdy idzie o jej ważność. Wynika to w sposób oczywisty z braku reprezentatywności i niskiego potencjału zrzeszeń małych przedsiębiorstw, co nie może być pozytywnie oceniane z punktu widzenia istoty branżowego zrzeszania się. Te same przyczyny powodują, że zrzeszenia grupujące małe przedsiębiorstwa nie wykazują związków z branżowymi organizacjami o międzynarodowym (ponadnarodowym) zakresie działania. Potwierdzeniem są tu ponownie przypadki F i G, jako jedyne w badanej próbie zrzeszeń-stowarzyszeń, gdzie taka afiliacja ma miejsce.

W niskim potencjale gospodarczym (idzie głównie o możliwości finansowe) zrzeszeń opartych na formule stowarzyszenia grupujących małe przedsiębiorstwa upatrywać też należy słabszej – w porównaniu do zrzeszeń opartych na innych formułach prawnych grupujących z reguły duże przedsiębiorstwa – realizacji funkcji nakierowanych na zewnątrz. Nadaje to typowym zrzeszeniom opartym na formule stowarzyszenia bardziej charakter instytucji samopomocowych niż reprezentantów branży wobec otoczenia.

ZAKOŃCZENIE

Badanie organizacji i funkcjonowania branżowych zrzeszeń przedsiębiorstw w Polsce wskazuje, że gdy idzie o cele ich tworzenia i funkcjonowania wyrażające się w *de facto* w realizowanych przez nie działaniach i funkcjach mają one kształt typowy dla takich organizacji w rozwiniętych gospodarkach rynkowych. O ile jednak w ostatnim przypadku mamy do czynienia z reguły z oparciem tworzenia i funkcjonowania zrzeszeń na formule prawnej stowarzyszenia i powszechnością przynależności przedsiębiorstw (w układzie jedno- albo wielopoziomowym), to polskie branżowe zrzeszenia przedsiębiorstw oparte są na trzech konstrukcjach prawnych oraz dalece fragmentarycznej przynależności, co z definicji prowadzi do braku reprezentatywności zrzeszeń, będącej podstawowym wyznacznikiem ich możliwości i skuteczności w relacjach z otoczeniem, głównie instytucjonalnym. Swego rodzaju paradoksem

jest, że wymienione słabości dotyczą przede wszystkim zrzeczeń opartych na formule prawnej stowarzyszenia, co jak wskazano wyżej jest głównie efektem układu podmiotowego tych zrzeczeń, ten zaś stanowi prostą pochodną zapisów polskiego prawa stowarzyszeniowego.

BIBLIOGRAFIA

- Bińczak B., *Zrzeszenia przemysłowe w Polsce przedwojennej*, „Rzeczpospolita” 1985, nr 52, dodatek: „Reforma gospodarcza”, s. 4.
- Graf A., *Erfolg von wirtschaftsverbaenden am Beispiel der Schweiz*, Deutscher Universitäts Verlag, Wiesbaden 2007.
- Jagoda H., *Państwowa regulacja integracji przedsiębiorstw w polskiej gospodarce*, Wyd. Akademii Ekonomicznej, Wrocław 1990.
- Loeffelholz J., *Unternehmensformen und Unternehmenszusammenschlusse*; Gabler Verlag, Wiesbaden 1993.

STOWARZYSZENIE JAKO FORMA BRANŻOWEGO ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia fragment wyników badań prowadzonych w ramach projektu badawczego N N115 043535 *Organizacja i funkcjonowanie zrzeczeń przedsiębiorstw*.

Celem głównym projektu było empiryczne rozpoznanie form prawnych i organizacyjnych oraz celów i funkcji branżowych zrzeczeń przedsiębiorstw w Polsce.

Zrzeszenia to zgrupowania przedsiębiorstw tej samej branży, wspierające wspólne interesy gospodarcze członków, w szczególności wobec otoczenia, w tym organów rządowych i ustawodawczych a także innych branż czy gałęzi. Ich występowanie w krajach gospodarki rynkowej ma charakter powszechny a formą prawną ich tworzenia i funkcjonowania są z reguły stowarzyszenia.

W Polsce branżowe zrzeszenia przedsiębiorstw funkcjonują w formie izb gospodarczych, związków pracodawców oraz stowarzyszeń. Główną przyczyną takiego zróżnicowania, odbiegającego od sytuacji w innych krajach, są przepisy polskiego prawa stowarzyszeniowego. Ma to konsekwencje w obszarze układów podmiotowych zrzeczeń, relacji wewnątrz branży i w relacjach zewnętrznych; częściowo także w obszarach zadań i funkcji realizowanych przez zrzeszenia przedsiębiorstw.

W artykule przedstawiono wyniki badań zrzeczeń działających w formie prawnej stowarzyszenia.

ASSOCIATION AS A LEGAL FORM OF INDUSTRY BUSINESS ASSOCIATIONS

SUMMARY

This article presents a part of the results of research carried out within the research project N N115 043535 on *Organization and functioning of associations of enterprises*.

The main objective of the project was an empirical identification of the organizational and legal forms as well as the identification of the objectives and functions of industry business associations in Poland.

Associations are groups of companies from the same branch of industry, which promote their members' common economic interests, particularly towards the environment, including government and regulatory authorities as well as other industries or sectors. Their presence in market economy countries is widespread and the associations are generally legal form of their constitution and operation.

In Poland, the industry business associations operate in the form of chambers of commerce, associations of employers and associations. The main reason for such differentiation, deviating from the situation in other countries, is the legislation concerning the association in Polish law. It has consequences in the field of the subjective associations systems, relationships within the industry and under external relations, partly also in the areas of tasks and functions performed by business associations.

The article presents the results of research conducted in the associations operating in the legal form of association.

